

עצמכם ביחד, אז תהיו אנשים כשרים, ולא כשרים בלבד, אלא אפילו צדיקים וטובים תהיו, כי השם יתברך יעזור לי בודאי, שיהיה כרצוני כאשר רציתי מכבר, כי בעזרת השם יתברך גמרתיו ואגמור כרצוני בודאי בעזרת השם יתברך – איך האב אוים גיפירט אין וועל אוים פירן, ונזכה לתיקון השלם לתקן עולם במלכות שד"י ברחמים בב"א.

פולמוס העופות שאכלו בהמישים שנה האחרונות

יג] כל ציפור טהורה תאכלו וזה אשר לא תאכלו מהם וגו' כל עוף טהור תאכלו. הנה דבר בעיתו מה טוב, להעלות כאן על הכתב קצת ממה שדיבר מורנו בשבועות האחרונים בענין שגעישה ורעישה עליו כל הארץ בשבועות האחרונים, הפולמוס בענין העופות, שנחלקו בו חכמי ופוסקי דורנו כידוע ומפורסם לכל, וכידוע נתחלקה השאלה לב' חלקים, ראשית, בענין

שקיבל כן מרבו מוהרנ"ת, ואח"כ עליו לראות לפי הסיבות שמסבבין עמו מן השמים להבין ע"פ הרמזים העליונים באיזה מקום יקבל תיקונים העליונים של ר"ה של הצדיק

כל אחד במקום שהוא יכוין לקבל מקדושת ב' הקיבוצים החארים

יב] וכן הבאנו שם על הצורך בהתכללות של כל הקיבוצים הק', שכל אחד בכל מקום שהוא עליו להתקבץ בלבו ולהתכלל ולקבל גם מקדושת ב' הקיבוצים האחרים שע"ז דייקא נהיה שלימות התיקון ושלימות הקיבוץ, בבחי' יהוד השלם דכתר חכמה ובינה יהדיו, וכשיהיה התכללות והתקשרות דכל הקיבוצים הק' ביחד, בבחי' זמקבלין דין מן דין באהבה ובאחדות הלבבות, יתקיים בנו שלימות תיקונים הק' דרביז"ל, ושלימות התכללות ריבוי העצום והמופלא דהבתים עד בלי סוף, ובזה יתקיים בנו ג"כ הבטחת רביז"ל (היי"מ אות ריה) 'רק אתם תחזיקו

המעשה הנדפס בחיי מוהר"ן מבית הכנסת שיש בירושלים עיין שם, ועוד ועוד דיבורים בע"פ ובכתב. ובפרט שפה בצפת ת"ו יש מעלה יתרה מכל ארץ ישראל, שפה טמון אור הגנוז והנעלם הוא התנא האלקי רשב"י, שיש שייכות גדול לרביה"ק כידוע למחצדי חקלא שבין אנ"ש, אשר בדברים כאלו א"א לבוא אליכם בכתב. שעבור זה קבעו אנ"ש החשובים מפה זה זמן כביר ליסע על ראש השנה למירון להשתטח על ציון התנא האלוקי רשב"י ולהתקשר על ידו גם לרביה"ק. ואם אמנם ששם ההתגלות של רביה"ק ביותר, כי שם באתגליא וכאן באתכסיא אבל גם לזה צריכין... אבל ח"ו ללמוד ממני היתר ליושבי חו"ל לבלי לנסוע לאומן מחמת איזה מניעה, אפילו אם המניעה גדולה מאד" (מכתבי ר' ישראל קארדונר ברסלבר מכתב ב', ד' מנחם אב תרס"ט, נדפס בספר כתבי רבי ישראל).

"תדע ידידי שכבר הייתי מוכן לנסוע על זה ראש השנה לאומן. אך קודם הנסיעה סיבב השי"ת הסיבה טובה שהיתה בהשגחתו ית', שרצונו שאקבע דירתי בפה מירון להשתדל לייסד החברה שלנו בפה מירון, לעורר רחמי השי"ת בחצות לילה בציבור על ציון התנא האלוקי רשב"י. ויש בזה הרבה לספר, ואולי נזכה להתוועד יחד ופנים אל פנים ונדבר מזה. בקיצור הדבר, אם אמנם שאי אפשר להעלות על הכתב גודל געגועי ותשוקתי להשתטח על מקום חיותנו וקדושתנו ומקום קדושת גניזת רבנו הקדוש והנורא, בעיר אומן. אבל מה אעשה שכך קיבלתי מרבי המובהק המוה"ר משה ברסלבר ז"ל, שלזכות לעצה אמיתית צריכין מקודם לצעוק הרבה הרבה מעומקא דליבא, בבחי' צעק ליבם וכו' ותקננו בעצה טובה מלפניך. ואחר העצה צריכין להביט על ההשגחה, ויש הרבה בזה לכתוב ולספר וא"א כעת להאריך בזה. ות"ל שע"י ריבוי הצעקה במקום קודש הקודשים על ציון התנא האלוקי רשב"י זיע"א האיר השם בדעתי שאתקשר לרביה"ק מכאן ע"י העיר וקדיש מן שמיא נחית, שיש שייכות גדול להנמ"ח כידוע ליודעי חן בין מחצדי חקלא בין זקני אנ"ש, וא"א לדבר מזה במכתב גלוי כ"כ" (שם מכתב ד', יום ו' עש"ק קרח כ"ב תמוז תר"ע).

ושעת הדחק, משום שלא היה ברירה אחרת, משא"כ עתה שישנם להעופות המהודרים החדשים), ולעומת זה יש מגדולי פוסקי ורבני הדור שאסרום בתכלית, כעוף שאין עליו מסורת שאסור לאכלו היות שמצאו בו (לדעתם) כו"כ שינויים מהעופות שהיו נאכלים באר"י בדור הקודם (שהוא עוף הנקרא בלאדי – עוף ערבי), [ויש שמוענים יותר שמוצאים בו סימני עוף טמא כחולק את רגליו ועוד].

סיפור מציאות הדברים בנוגע לעופות שאכלו

עד עתה

טו] ונתחיל מקודם לדון בענין העופות הישנים שאכלוהו בחמישים השנים האחרונות, ולפני שנכתוב דברי ההלכה בזה נקדים בקיצור מציאות הדברים (כפי ששמעם מורנו מת"ח גדול הבקי הרבה הן בידיעת המציאות והן בסוגיות ההלכה), הנה בארה"כ ישנו מין עוף הנקרא 'בארד ראק' שהוא עוף שהיה נאכל שם ע"י היראים והשלמים, והת"ח והצדיקים, והוא עוף המסתובב בשדות חפשי, והנה ע"פ הלכה הרי לעוף יש

העופות שנאכלו בחמישים השנים האחרונות בכל העולם, שנתגלה ונתפרסם עתה לכל הערעורים שנודע עליהם לפני כעשרים שנה, שדנו עליהם גדולי פוסקי הדור [מרחן בעל שבט הלוי בתשובתו (שבה"ל ח"י תשובה קיג שנכתב בשנת תשנ"ח"ד), והגר"י פישר (בתשובתו באבן ישראל ח"ח סי' נה), והגר"מ ברנדסדארפער זצ"ל (קנה בשם ח"ד סי' מו)], ולבסוף נמנו בזמנו והתירוהו, ובזה יש לעיין על מה היה מיוסד ההיתר שלהם, (שעפ"ז נדע האם נשתנה עתה ההיתר או לא).

הפולמוס על עוף הבראקל

יד] **ושנית**, נודע הפולמוס והמח' שנתעורר בין פוסקי ורבני הדור על העופות החדשים שהביאו חברת 'מסורת מזהרת עופות' (ממדינת בעלג'יא) שנקראים בשם 'עופות בראקל', שיש מרבני הדור הסוברים שהם מהודרים בתכלית ההידור ולדעתם ראוי להפסיק מעתה לאכול העופות שאכלו עד עתה (שכל ההיתר של גדולי הדור עליהם לדעתם היה רק היתר של בדיעבד

יד. ז"ל השבה"ל שם, ונתברר למעלה מכל ספק שמינים שמרכיבים לפעמים הזכר הוא ממין תרנגול עוף שאין לנו מסורה עליו ובמשך הדורות מדקדקי ההלכה פרשו ממין זה, וכו', והיות כי הדברים נמסרים כהיום ביד מגדלי העופות אין להם שום ידיעה בשטח זה גם אם הם שומרי תורה ומצות ומכ"ש האחרים שרחוקים מזה, א"כ דבר חמור לפנינו שמתערבים מינים שאינם בדוקים בטרתן עם המינים המקובלים ונמכרים ונשחטים הגידולים אח"כ בתור עופות במסורה בלי להרגיש וכו'. וגם אם ננקוט בהוראת מרן החת"ס יו"ד סי' ע"ד בענין בר אווז הבר שהרכיבו על בר אווז ביתי, ובר אווז הבר אין אוכלים מדין שלילת מסורה, והתיר הביצים והאפרוחים, הנה כל הצירופים שצירף שם הח"ס לא שייכים בדין. וכיו"ב בתשובת בית שלמה יו"ד ח"א סי' קמ"ד שמצדד כנ"ל, אבל לא רצה להקל למעשה בנולדים עצמם [מלבד הביצים] רק בצירוף הסכמת גדולי הדור, יעשה"ה אריכות דבריו.

והנה הגאונים האלה מדברים עכ"פ מעופות שחסרים מסורה אבל אין פקפוק בסימנים כי נתבררו, ואעפ"כ נתקשו להתיר מכה חסרון המסורה אעפ"י שהמדובר רק בזרע הזכר ואיכא צד דזוז"ג. וגם צד אין חוששין לזרע האב, עיין ה' בדבריהם הק' ובשאר רוב ספרי גדולי אחרונים שדנו בזה. אבל נדון שלפנינו כבר כתבתי דהוא משגה חמור דנעשים הדברים עי"ד אינם בקיאים כלל, וגם הוא דבר תמידי, וכבר כתבתי בעניי בכמ"ק שאין להעמיד הנהגת הכלל על דברים של דיעבד, ובפרט לענין קדושת האכילה, ונתרבה מיום ליום שמרכיבים המינים, בלי להודע מה מרכיבים, והדברים יבואו ח"ו למכשול גדול באיסור מאכלות. ע"כ עלינו להתעורר ולעמוד בהשגחה חמורה שלא להביא לשחיטת עופות רק ממקור שהוא בדוק מחשש תערובת מינים, ושהאפרוחים גדלים רק ממין שהמסורה ברורה בלי פקפוק בין מצד הזכר ובין מצד הנקבה. והש"ת יצילנו ממכשולים ופגיעה ח"ו בקדושת ישראל. עכ"ל.

בעל שבט הלוי אף שהורה בתשובתו שיש צורך דחוף לחפש עופות מהורים שאין בהם שאלה הנ"ל, מ"מ למעשה לא אסר להמשיך אכילתו ואף הוא עצמו המשיך לאכלו (כמו שיבואר טעמיו להלן).

ההידור שמהדרים רבים ע"ע לפרוש מן העופות הישנים

טז] והנה מורנו אף שלחלכה מורה לאחרים כדברי גדולי הדור שעופות הישנים שנאכלו עד עתה נשארו בחזקת ההיתר שהיתה להם, מ"מ מעת שנודע ונתפרסמו השאלות בעופות שאכלום עד עתה, מהדר ומחמיר על עצמו, והפסיק (לע"ע בל"ג עד שיתברר הענין יותר) מלאכול כל סוגי העופות, ועבר לאכול רק בשר בקר, וכן נודע על כו"כ מהמדקקים ומהדרים בעניני כשרות שמנעו את עצמם כבר כו"כ שנים מאכילת העופות עקב חשש ההכלאות שנודע בהם, אמנם עד עתה היה הדבר ידוע רק למתי מספר וזוהי מחמת הוראת מרן השבט הלוי שהורה לאלו שהתעסקו בענין הבאת העופות החדשים שאין עליהם לפרסם הפקוקים בעופות שאכלו עד עתה, כל זמן שלא יהא תחליף אחר עבורם כמש"כ להלן טעם הדבר. ועתה שנתפרסם הדבר לרבים, ניתוספו עוד הרבה שמהדרים ע"ע ופורשים מהעופות הישנים, וישנם שעברו עתה לאכול בשר בקר, וכן ישנם כאלו (וביניהם שמענו כן על כ"ק אדמו"ר מאמשינוב שליט"א) שעברו לאכול עוף הודו, (שבו לא הוצרכו בתי חרושת הנ"ל לערב ולעשות ההכלאות הנ"ל, שכולם נועדו להרכות הבשר שבתרנגולת, משא"כ בהודו שיש בו ריבוי בשר אף ללא הכלאה).

ההיתר דעוף ההודו שנתקבל בקרב כל ישראל

יז] ואמר בזה מורנו שאף שישנה קבלה מהשל"ה הק' (והיא מסורת בע"פ ולא בכתב) לפרוש מעוף זה, שלא היתה עליו אז

מסורת כשרות [שאף שהגויים טוענים שאף עוף זה הורכב לפני כמאה וחמישים שנה מעופות טמאים הרי אין לגויים נאמנות לאסור עוף שהחזיק בחזקת כשרות ע"י גדולי ת"ח וצדיקים שהיו בארה"ב שאכלוהו, כהאדמו"ר מהריט"ב מסאטמער, אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש, הגר"א קאמלער ועוד, שכולם אכלוהו, וכמש"כ מהר"י אסאד (בשו"ת שלו סי' צב אות ג) דמקום שיש ת"ח ברי סמכא מוחזקים בישרות ובצדקות ואוכלים העופות חשיב כמסורת גמורה, (וע"פ דברי הבלי הגויים הרי כל התרנגולים טמאים הם כמש"כ האבן עזרא בפר' שמיני יא, יט 'שכן אמרו כבר הצדוקים הקדמונים, ואין לנו שום התייחסות לדבריהם שהם נגד המסורת שבידינו)], אך לפני כחמישים שנה (בערך בשנת תשכ"ז) החלו הבתי החרושת לייצר ולמכור עוף שהיה דומה הרבה לעוף שהיו אוכלים עד אז בארה"ב, (אלא שהיה קצת יותר לבן), ולא נתגלה אז לשום אדם שיש שינוי בעוף זה כיון ששמרו בסוד גמור את התרכובת החדשה (וכפי הנראה כ"ק אדמו"ר מסאטמער שהיה כבר בזמן חולשתו שבסוף ימיו, שקיבל באותה תקופה מחלת הסטראק, לא ידע ממציאאות חדשה זו, והוא עצמו ידוע שלא אכל מעופות הנמכרים אלא המשיך לאכול את העוף הקודם שאכלו עד הנה, ושאר השוחטים בבתי השחיטה שראו את העוף החדש סברו שהוא כמו אותו עוף הישן שאכלו עד עתה שלא היה ניכר בו שינוי גדול, ולא חששו שיש בו שאלה כלל, אך בערך לפני כעשרים שנה נודע ונתברר הן להגאון הרב בעלסקי מארה"ב, והן למרן בעל שבט הלוי זצ"ל שמין העוף החדש (הנקרא עוף פטם שהוא העוף שמויצר בארה"ב בבתי חרושת ומשם נשלח לכל העולם, הורכב המין הנאכל שנקרא 'בארד ראק' עם עוף ממין אחר הנקרא 'קורניש', ובתחילה סברו שרק עוף הזכר הוא ממין 'קורניש', ואח"כ במשך השנים נתברר (בעדות המומחה הגוי הממונה ליעוץ על ב' הבתי חרושת הגדולים בעולם) שאין ידיעה ברורה בזה, ויתכן שאף מין הנקבה היא ממין זה, ולמעשה

(שנאמן להעיד על המציאות שיודע ברוח קדשו).
 ונהפולמום והמח' שהיה בין הרח"ק מקמארנא ז"ע
 לבין ש"פ לא היה על עוף הודו דידן (הנקרא
 אינדי"ק שכ' שם שהתירו הבעש"ט) אלא על עוף
 אחר שהובא מיון או מקפריסין"י (מאיי אר"י),
 ואכמ"ל].

חידור דבית בריסק לאכול רק עופות המטילות ביצים (מין הלאגורין)

יח [בן יש מהדרים מבית בריסק שמהדרים
 תמיד לאכול עופות רק ממין הנקרא
 'לאגורין' שהוא מין עוף המיוחד להטיל ביצים
 הרבה, שמהם נלקחים כל הביצים שאנו אוכלים,
 ונקראים עופות 'מטילות', שבעופות אלו שעיקרם
 מיועד להטלת ביצים ואין הבשר שלהם נועד
 לאכילה שם לא הוצרכו לערב בהם מינים של

מסורת וחששו עליו שהוא עוף דורס, הרי כבר
 כתבו בזה הפוסקים (דרכי תשובה יו"ד סי' פב סקכ"ו)
 שאחרי שכבר עברו מאות שנים ונתקבל כבר
 עתה העוף הזה אצל כל ישראל, וגדל אצל ישראל
 וראינו שאינו דורס, הרי זה בעצמו נחשב
 מסורת"י, (ונודע מש"כ בשו"ת מי באר שהריב"ש
 התיר אכילת הודו, והיינו מרן הבעש"ט הק"י),
 וביאר בזה מורנו שליט"א שאולי י"ל ע"פ מש"כ
 במשנה למלך (פ"ט מהל' אישות ה"ו, הביאו הרב
 חיד"א בברכ"י או"ח סי' לב סק"ד) שבענינים
 התלויים בידיעת המציאות אפשר להכריע הלכה
 ע"פ רוה"ק, (וכ"כ הרח"ק מקאמרנא בהיכל הברכה
 פר' כי תצא), וה"נ י"ל שהכריע הבעש"ט הק' ברוח
 קדשו שהוא עוף טהור שאינו דורס או שהעיד ברוח
 קדשו שהיה מקום בעולם שהיה נאכל עוף זה ע"י
 צדיקים ות"ח שנחשב זאת כעדות על מציאות

זו. ז"ל הדרכ"ת שם, ועי' בס' ערוגות הבושם בקונט' התשו' שבסוף הס' דימן ט"ז מ"ש בדבר האינדי"ק הנזכר וכ'
 שבעוף זה יש ראי' דבע"כ מ"ש הרמ"א שאין לסמוך על סימן טהרה ובעיני מסורות זה דוקא באעוף שאין ידוע בבירור
 ויש בו מקום להסתפק שמא הוא דורס, אבל בעוף שאנו מכירין בו טובא והוא שכיח ומתגדל בביתנו לאלפים ורבות
 ואנו רואין ממה שנים שאינם דורסין א"צ מסורות כלל, וכתב שבזה יש לתרץ על דבר שהתפלא עליו מעולם ומתמה
 מאד על מה שאנו אוכלין העוף שקורין אינדי"ק (או ענגילישע"ר הא"ן) הלא העוף הזה לא הי' במדינתנו מקודם אף א'
 מהם, וגם לא בשאר מדינות, רק שמצאו אותו בארץ אמעריק"א ומשם הבוא למדינותינו אלו כמ"ש בספרי דברי הימים
 שלהם, ומדינת אמעריק"א נתגלה בשנת רנ"ד לאלף הששי ומסתמא זמן רב אחרי הגלות הארץ הנ"ל נתפשט ונתגדל העוף
 ההוא במדינותינו אלו ואיך התירו אז הגדולים אשר הי' בימים ההם לאכול אותו בלתי מסורות דהא בארץ חדשה כזאת
 שלא נמצאו שם יהודים מעולם כלל איך שייך לומר שהי' להם משם מסורות וכ' דאם כי יש באמת משפחה א' במדינת
 רוסיא שאינם אוכלין עוף זה וכל משפחה זו כשעושין שידוך עם בניהם ממשפחה אחרת המה מתנים בשעת התנאים שלא
 יאכילו לבניהם אינדי"ק שכך קבלו מאבותיהם ואבות אבותיהם להתנהג כך, אבל הנה בכל העולם לא נמצא שום אדם
 שימנע, וקשה איך אכלינן בשרא ובע"כ דהוא משום דעוף זה מתגדל בביתנו לאלפים ולרבות ואנו רואין בהם שאינם
 דורסין כלל ע"כ כיון שיש להם הג' סימנים מתירין אותו להדיא ואין חוששין לו שמא הוא מין דורס עי"ש לדרכו. ע"כ.

זו. בשו"ת מי באר (סי' יט) כ' על דבר העופות הבאות מאינדיאה שהשיב הריב"ש שכיון שהם יראי ה' יש לסמוך על
 קבלתם, ובדרכ"ת (סי' פב ס"ק כו) העיר ע"ז 'אם קבלה היא נקבל שכן בריב"ש לא נמצא תשובה כזאת', ע"כ. אמנם ראה
 בסוף ספר חידושי רבינו ישעיה שור (עמ' עב בהוצאת תשל"ו קונטרס 'כנפי נשרים') במכתבו של הגה"ק אדמו"ר ר' יצחק
 יהודא יחיאל מקאמרנא זצ"ל כ' כמעט אות באות כלשון השו"ת מי באר כפי שהובא בדרכ"ת שם, אלא שהוסיף כמה
 תיבות דהיינו שבמקום שכ' בשו"ת מי באר 'שנחלקו בזה חכמי הדור עד שעמד הריב"ש והכריע כחכמי המתירין', כ'
 הגה"ק מקאמרנא "עד שעמד מרן הקדוש אור צח הריב"ש טוב והכריע הלכה כחכמי המתיר" ע"ש.

זו. עי' בספר 'הגאון שנשכח' עמ' 19 ואילך שהביא קצת סיפור השתלשלות הדברים איך היה המעשה.

הדרך היחידה שישנה עתה כדי לקיים צווי והוראת השבט הלוי לחפש אחרי מין עוף טהור **יט**] **ואמר** מורנו שעתה לאחר שניסו להביא עוף חדש (בראקל) ולמעשה פרצה בו מח' גדולה בין הפוסקים שהרבה אסרוהו עד שרוב היראים והשלמים אין הפצים להכנס לפלוגתא זו ומונעים עצמם מעוף החדש [מלבד תלמידי המתירים שמותר להם מדינא לסמוך על רבותיהם וכהכלל המובא בחזו"א (כללי הוראת או"ה סי' קנ"ח)], שמותר לתלמיד לסמוך על רבו המובהק אף בדאו' לקולא אף כנגד רבים האוסרים, ויבואר להלן בסוף דברינו דעתינו בזה לאלו שאינם מתלמידי המתירים], ולפי מה שנתברר במשך השנים האחרונות שחיפשו בכל העולם אחרי עוף טהור שכודאי לא עבר הכלאות ונתברר שאין הדבר בנמצא (מלבד עוף הבראקל שי"א שהיה עליו שמירה מיוחדת ע"י גוים שלא יתערבו במינים אחרים, אך כנ"ל י"א שמעיקרו הוא עוף שאסור לאכלו), הרי לכאורה עתה הדרך היחידה שיש לנו לקיים את הוראת וצווי מרן השבט הלוי הנ"ל (שיש לחפש אופן שלא יהא כשרות אכילתן של ישראל תלויה על עניני היתרים וכו'), הוא ע"י שיקחו את מין הלאגורן הנ"ל (שבו מודים המביאים את המין החדש שלא עשו בו הכלאות), והוא העוף שיש לו מסורת טהרה בכל העולם, ויגדלו אותו וישקלו אותו כשהוא עדיין אינו מבוגר כ"כ (שאו עדיין ראוי וטוב בשרו לאכילה, משא"כ כשמזקין נהיה בשרו

עופות שונים (שזה יש המוענים שעשו רק בעוף המיועד לאכילת בשרו, ובהם רצו להשביח ולהגדיל כמות הבשר הנאכל שבו, ולהקטין החלקים שאינם חשובים כהרגליים וכדו'), ובהם ניסו לעשות הכלאות במינים אחרים כדי להשביח העוף משא"כ במין הלאגורן שאין מיועד לאכילת בשרו, וע"כ בהם נשארה החזקה והמסורת טהרה שלהם, (אלא שבעוף הלאגורן המטילות בצים הנ"ל אין בשרו טוב כ"כ לאכילה כהעופות הרגילים המצויים בינינו, ע"כ אינו תחליף רגיל לעופות, וע"כ הוצרכו לחפש אחר עוף אחר כנ"ל), ויש בעופות המטילות מעלה נוספת שהם מוחזקים שאינם טריפות (ע"פ הכלל שעוף טרף אינו יכול להטיל בצים), וכן שעופות אלו חיים י"ב חודש שהוא סימן שאינו טריפה, (משא"כ העופות הרגילים המצויים אצלינו שמפטמים אותם בכמות גדולה של אוכל שלא כדרך טבעם, עד שגדלים ומשמינים באופן מהיר ביותר (38 יום לעומת ארבעה חדשים באופן גידול טבעי), ושוחטים אותם תיכף, משום שאינם יכולים להמשיך לחיות באופן זה (שאם ימשיכו לחיות ולאכול כן ימותו מרוב השמנה, אלא שבכ"ז סומכים שאי"ז נחשב לטריפה מה שאינם יכולים לחיות כן י"ב חודש, וכמו שאמר למורנו ת"ח גדול א' הבקי בענין זה, שסוברים שהיות שאפשר לחזור ולהאכילם באופן רגיל (דייאע"ט) שיפחיתו להם ממוזנם קמעא קמעא עד שירדו ממשקלם ואז יוכלו להמשיך לחיות י"ב חודש ה"ז אינו נחשב לטריפה)].

יה. ז"ל החזו"א שם (סק"א), ויש לעי' בהא דאמרו חולין (מד א') הרוצה לעשות כדברי ב"ש עושה כדברי ב"ה עושה, ומפרישין דהיינו קודם ב"ק, ועדיין לא הכריעו ההלכה דב"ה רובא וב"ש מחדדי טפי, ואכתי אי שקולין הן הא יש להחמיר בשל תורה, ונראה דהא דבשל תורה הלך אחר המחמיר אינו אלא בשאין אחד מהם רבו, אבל אחד מן החכמים הוא רבו הלך אחריו אף להקל, ומקרי רבו כל שהוא קרוב לו ושומע שמועותיו תמיד ברוב המצות, ובוהא אם יש שני חכמים קרובים לו רשות בידו להחזיק בהוראותיו של אחד מהם ולהחזיקו כרבו, והיינו דאמרינן הרוצה לעשות כדברי ב"ש עושה והיינו להחזיקם כרבו ולהלך אחריהם תמיד בין לקולא בין לחומרא, ודין זה בין בחיי החכם ובין לאחר מותו, כל שידועות הוראותיו והלכותיו מפי תלמידיו או מפי ספריו, והנה רשאים להלך אחר רבם אף להקל בשל תורה ואפי' החולקים עליו הם הרבים, כל זמן שלא היה מושב ב"ד ודנו זה כנגד זה והכריעו את ההלכה, והיינו דאמרו ביבמות (י"ד א') במקומו של ר"א היו כורתין עצים כו' במקומו של ריה"ג כו'. וכו'. עכ"ל.

קשה), ואף שיהיה קצת יותר ביוקר בכ"ז יקנהו כל החרדים לדבר ה' שאינם חסים על ממונם כשנוגע הדבר לענין כשרות האכילה, והר"ז פתרון שמסתמא יתקבל לכו"ע (כי כולם אוכלים בלא"ה הביצים של מין זה, וגם בריבוי מאכלים הנמכרים ונאכלים אצל כו"ע מעורבים בהם ביצים שכולם באים ממין זה).

שאינם כשרים כמוש"כ בפרי תואר (סי' פו סק"ד) ובכף החיים (סי' פו אות כב וכג), ואף שלמעשה ע"פ הלכה יש מסורת לעוף זה (כנ"ל כיון שאכלוהו בארה"ב צדיקים ות"ח), מ"מ כשרוצים להחמיר ולהחזיר מסורת עוף טהרה לקדמותו, אין להשתמש בעוף זה אלא דייקא במין הלאגורן הנ"ל שיש לו חזקת מסורת טהרה בכל העולם י"ט].

דחיית הדרך לגדל שוב עוף ה'בראד ראק'

כ] [אמנם יש דרך נוספת שישנם אחרים שמציעים לעשותה עתה, והיא, להתחיל לגדל העוף הבראד ראק שהיה נאכל בארה"ב לפני שהתחילו לייצר עוף הפטם, שעוף זה עדיין מצוי בארה"ב בשדות, ויש לו מסורת טהרה שאכלוהו הצדיקים והת"ח שבארה"ב, אך דעת מורנו שאין דרך זו כדאית, שאין לעוף זה חזקת מסורת ברורה כ"כ בכל העולם, וכן יש מפקפקים עליו מחמת דברי הגויים בספרי מדעיהם שטוענים שפיתחו עוף זה מהכלאות של עוף קוצ'ין הבא מארץ הודו, שהכליאוהו יחד עם תרנגול מאי יאוונה שבמזרח הרחוק, ואף שאין נאמנות לגוי לאסור, מ"מ יש הטוענים שיש קצת רגליים לדבריהם, שהבראדראק הטבעי מגיע (אף ללא פיתום דהבתי הרושת) למשקל של 5 ק"ג, ומעולם לא היתה תרנגולת כשרה בתפוצות ישראל במשקל כזה, ורק העופות הטמאים שממזרח הרחוק מגיעים למשקלים כאלו, [אך טענה זו יש לדחות, דבאמת מצאנו בתשובת מהר"י אסאד (סי' צב) שכתב שדבר זה אינו סימן טומאה, שהרי מצינו בגמ' ב"ב על העופות שלעתיד לבא יהיו גדולים מאד], וכן הצבע של הביצים של עוף זה הם חום כהה חזק מאד הנוטה לשחרות, שהוא סימן מובהק של עופות

לא מצינו לאחד מפוסקי הדור שאמר עתה למעשה אכילת עופות הישנים

כא] [וכל אלו המהדרים בהידורים הנ"ל (לאכול בשר בקר או עוף הודו או מטילות), הרי הם בגדר 'קדוש יאמר לו', ובגדר מילי דחסידותא, וכידוע שבעניני כשרות המאכלים ישנם מקורות רבים בספח"ק על מעלת החסידות וההידור בהם, אף באופן שיש להתיר ע"פ ההלכה (אם אין בזה חשש חולשה וצורך בריאות הגוף שיכולה החומרא להביא לידי קולא), ובזה שייך רק להחמיר לעצמו ולא לבני ביתו ומשפחתו שרגילים באכילתו ונצרכים לו, שהלא מדינא ע"פ ההלכה לא מצינו שום א' מפוסקי הדור שאסרו את העופות שאכלו עד עתה, [ואף עתה אחר שהביאו עוף אחר שלדעת המתירים הרי הוא מהודר יותר מהעופות שנאכלו עד עתה, מ"מ אף הם לא אסרו את העופות שנאכלו עד עתה, וכ"ש שאלו שנמנעים מלאכול את העופות החדשים שאצלם בודאי ממשך החיתר שנהגו עד עתה באכילת העופות, שהתירום גדולי ישראל], וכמו שהעידו על השבט הלוי שאף שהורה בתשובתו על הצורך לחפש אחר עופות חדשים, מ"מ לא הפסיק מאכילת העופות.

יפ. והסמך לזה בדרך רמז את דברי הפנ"י הידועים לגבי נס חנוכה, שאף שטומאה הותרה בציבור מ"מ לא רצו הכהנים משרתי ה' לחנך המקדש בדבר טמא, וה"נ בעניננו, אף שיש לעוף הבראד ראק מסורת טהרה בארה"ב, מ"מ כשרוצים להשיב המסורת על עופות טהורים לכל העולם אין כדאי ליקח עוף כזה שיש עליו ערעורים.

ב' הדעות מדוע חזר השבחה"ל לאכול מהעופות

טענת המעוררים שבימינו אף השבט הלוי ושאר גדולי הדור (הגרי"י פישר והמנח"י) היו אוסרים העופות

כב] וי"א שהפסיק לעת קצרה מאכילתם, ושוב חזר לאכלם, ובזה יש ב' דעות לפרש מה שחזר לאכלם, א. אחד מהרבנים מתלמידי השבחה"ל טוען שהשבחה"ל שלח אותו לברר אודות כשרות העוף, וסמך על עדותו שהם במסורת טהרה ללא עירוב מינים טמאים, ולדבריו הכרעת השבחה"ל שאין כלל שאלה בעופות האלו (ולדבריו חזר מדבריו שבתשובתו שבס' שבחה"ל ולכן חזר לאכלו), ב. לטענת רב גדול אחר מתלמידי השבחה"ל לא חזר בו השבחה"ל מדבריו שבתשובתו שיש חשש על המסורת טהרה של העופות הנאכלים, אלא שכמו שהתירם לאחרים מחמת כל מיני צדדי היתר שוב התחזק בכוחא דהיתרא לסמוך על סברות ההיתר שזה גם לעצמו (ואולי מחמת שאחר שהפסיק בזמן קצר לאכלם הרגיש שנצרכים לו לבריאותו או שחשש שאם ימנע ויחמיר על עצמו ילמדו ממנו גם רבים המכיטים על דרכיו ומחקים אותו ויביא הדבר לידי חולשה לנשים וקטנים הנצרכים לאכילתם).

כג] והנה יש הטוענים עתה שכל מה שהתיר השבט הלוי אכילת העופות היה מפני שסבר שכל החשש הוא רק שעירבו עוף זכר שאין לו מסורת עם תרנגולת נקבה שיש לה מסורת (כמו שמזכיר בתשובתו רק שמרכיבים זכר שאין לו מסורת), ובזה סמך להתיר ולסמוך על תשובת הבית שלמה (ו"ד ח"א סי' קמד) שאין חוששין לזרע האב, וזה וזה גורם מותר, וכן על החת"ס (ו"ד סי' עד) שהסכים להיתר זה, ועפ"י טוענים שכהיום שנתברר להם ע"פ עדות הגוי היועץ הממונה על ב' המפעלים הראשיים שמהם באים כל האפרוחים לאר"י כל שנה, שגם בהאם שמערכים יש חשש שהיא מעוף ללא מסורת, ועפ"י טוענים שבימינו השבט הלוי היה אוסר העופות, וכן טוענים שכן איתא בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' לא) שאין להתיר כשהנקבה אין לה מסורת, וכ"כ בתשובת הגרי"י פישר (ח"ה סי' נה"ב), שכל היתרו הוא רק כשהאב הוא ללא מסורת אך כשהאם אין לה מסורת "א"כ בודאי כל הנולדים הם

ב. ז"ל שם בסוף התשובה, ולפי"ז בנידון דידן, שפיר אית לן למידן הני תרי צדדי דהתירא, א) מדין אין חוששין לזרע האב, ואפי' אי נימא דחוששין לזרע האב, יש לדון להתיר מדין זוו"ג, אפי' אי נימא דדינא דזוו"ג מהני לבטל דבר הנגרם, ועוד יש לדון דלשיטת תוס' דבאיסורי אכילה היכא דנעשה עפרא בעלמא, לא בעינן בכלל לד מדין זוו"ג, והכא נמי הרי דעופות נולדו מביצים אשר נעשו כעפרא דעלמא כדאיתא בתמורה ל"א. אלא דאף דקיי"ל דזוו"ג מותר, מ"מ לכתתילה אסור כמו שכתב הרמב"ם פ"י דמעש"ש ה"כ, דאין נוטעים לכתתילה אגוז של ערלה, והיינו משום דס"ל כמש"כ הר"ן בפ' כל הצלמים דהא דס"ל לר' יוסי דאסור לנטוע לכתתילה הוא משום דאין מבטלין איסור לכתתילה עיי"ש [ועי' מש"כ בזה בגמ' ע"ז דף מ"ט], וא"כ בודאי צריך להזהיר ולעמוד בהשגחה חמורה שלא להביא לשחיטה רק עופות שלא נולדו מתערובת המינים, ואז ממילא יפסקו כל הדברים האלו מה שמערכים עופות טמאים עם טהורים, אחר שיראו שאינו הולך במסחר. וכל זה כתבנו לפי"מ שאמרו השואלים שהזכר הוא העוף הטמא אולם אחרים טוענים שהנקבה הוא העוף הטמא, א"כ בודאי כל הנולדים הם עופות טמאים, וכו', ובודאי צריך לחוש כאן באיסור דאורייתא באכילת עופות טמאין, ומכיון דאיכא לברר אם העוף חולק את רגליו והוא עוף ודאי טמא דהוה עוף הדורס, בודאי אסור לאכול העופות, וכן הביצים אפי' הם מספנא דארעא, מ"מ הרי הם מעוף טמא. עכ"ל.

אף הכלאות בנקבות שאין להם מסורת מ"מ למעשה לא שמענו עד עתה שום רב שאסר למעשה אכילת העופות הישנים (אף שכנ"ל מתשובת המנח"י האבן ישראל והגר"מ בראנדסדורפער נראה לכא' בפשטות דבריהם שבכח"ג היו אוסרים, אך כ"ז כתבו כשלא היה הדבר נוגע להלכה למעשה, אך עתה כשנוגע הדבר למעשה לא שמענו לע"ע מי שאסר למעשה אכילת העופות הישנים, ובאמת הדבר צ"ב.

מה ששמע מורנו מב' ת"ח גדולים שעסקו בענין זה עם בעל השבט הלוי

כה] וטרח בזה מורנו ודן הרבה בענין זה עם כמה ת"ח גדולים שעסקו בענין זה, וב' מהם דיברו עם השבט הלוי בענין זה, ושניהם העידו בדבריהם מפורשות שהשבט הלוי היה מתיר למעשה העופות שלנו באכילה (כ"ז שאין אחרים טובים מהם) אף באופן שידוע שאף האם אין לה מסורת (מטעמים שיוכאו להלן), [אלא שלא רצה לכתוב זאת בהדיא בספרו שהוא דבר הנראה תמוה לרבים], וע"פ דבריהם מוכן מדוע אף הרבנים הסוברים שודאי מערבים אף עופות נקבות שאין להן מסורת, בכ"ז אין אוסרים למעשה, היות שהם יודעים דעתו האמיתית של השבט הלוי להתיר אף בכח"ג, [ואמנם המנחת יצחק והגר"י פישר נראה לכא' להדיא מתשובתם הנ"ל שהיו אוסרים באופן שהאם אין לה מסורת, אך אולי יש לדחות שכתבו זאת כשהדבר לא נגע בפשטות מעיקר הדין, אך אם היה נוגע הדבר למעשה והיו יודעים שאם יאסרו העופות לא יהיו לנו עתה עופות אחרים כאלו הכשרים לאכילה (שעוף ההודו קשה עיכולו לאלו שאין רגילים בו) היו מתחזקים ג"כ בכוחא דהיתרא להתירם כהשבט הלוי שסבר להתירם למעשה, ובפרט שיש לצרף עוד כמה צירופים להיתר המבוארים להלן].

עופות טמאים", וכן אומרים כן על ההיתר שהתיר הגר"מ בראנדסדורפער זצ"ל שהיה גם רק מחמת שסבר שרק האב ללא מסורת, ועפ"ז רוצים לטעון עתה שיש בידם מסמך מהיועץ הממונה על ההרכבות בב' המפעלים הגדולים בעולם (שמהם מגיעים לכל העולם כל האפרוחים שמהם מגדלים את העופות הנאכלים), והוא כותב שם שאין אפשרות לדעת מי האם של האפרוחים שמהם מגדלים העופות, ועפ"ז עוררו המעוררים שע"פ משמעות תשובות הנ"ל (דהשבט הלוי, המנחת יצחק, האבן ישראל והגר"מ בראנדסדורפער) הרי עתה יש לאסור אכילת עופות הישנים.

מח' הרבנים בענין זה

כד] והנה יש כמה רבנים גדולים שמשמע מדבריהם שמאמינים בעצם לעדות הגוי הנ"ל [ונראה שס"ל שאף שהגוי הנ"ל אינו מסיח לפי תומו שהרי יודע ששאלוהו כדי לידע ההלכה למעשה, האם מותרת אכילתם לבנ"י, מ"מ נאמן הוא מדין שחזקה על אומן שאינו מרע אומנותיה, ובפרט שידוע שיכולים לתבעו ב' המפעלים לבית המשפט על הוצאת דיבה והוצאת שם רע, ויכול לקבל ע"ז עונשים כבדים בבתי דין, ומדלא ירא ש"מ שיודע שיכול להוכיח בבתי המשפט שכל דבריו אמת וצדק, וכן ישנם ת"ח גדולים שכותבים שהודו להם בע"פ ב' ראשי המפעלים שמערכים עשרות מינים שונים בהכלאות שונות, אך מאידך יש רבנים המכחישים זאת וטוענים שאין נאמנות לגוי בין להתיר ובין לאסור, וכ"ש שאין להם נאמנות בדברים שאומרים בע"פ (וטוענים הרבנים שלפי ידיעתם וכירורם אין שום הכלאות במינים טמאים נוספים מלבד הקורניש שלדעתם הוא עוף שיש לו מסורת טהרה)].

והנה למעשה אף הרבנים הגדולים שנראה מדבריהם שסוברים שיש עתה במפעלים

לסמוך על ג' סימני מהרה לחוד, ובעיני ג"כ למסורת דייקא, נודלא כמעות רבים הסוברים שהוא רק שיטת הרמ"א, שכל מה שנחלקו המחבר והרמ"א הוא לגבי הסימן הרביעי של בעל המאור בשם הגאונים שבעוף שחטמו רחב וכף רגלה רחבה, שבזה למחבר זהו סימן שאינו דורס, ולרמ"א לא מהני סימן זה, ובעיני מסורת דייקא, אך בעופות דידן שאין להם סימן רביעי זה בעיני מסורת אף להמחבר, אלא שמצינו בזה מחלוקת בדעת המחבר, שיש דעות הסוברים (ה"ה הפר"ח והכנה"ג) שהמחבר אינו מחמיר בזה כ"כ כהרמ"א (ונפק"מ לדעתם הוא כשמגיע עוף הדומה לעוף בעל המסורת ויש בו שינויים קטנים, לשיטתם בדעת המחבר יש להקל ולסמוך ע"ז ואכמ"ל), וע"כ כתב ההלכה בלשון יותר קל, אך הזבחי צדק (ס"ק כד) והכה"ח (ס"ק כח) סוברים שדעת המחבר היא לגמרי בדעת הרמ"א.

דברי מרן הדב"ח מצאנו זי"ע שאף אם יתאספו כל חכמי הדור אין בכחם להתיר מה שאסרו המחבר והרמ"א

בח **והיינו** שבין המחבר ובין הרמ"א פוסקים כשיטת רש"י והרא"ש וכ"פ המור, וכ"כ בתשובת הריב"ש שכן הוא דעת הרמב"ם, שבעיני למסורת דווקא (וכן משמע מהרי"ף שהשיטת סימני עופות, ומשמע שס"ל ג"כ דבעיני למסורת דייקא), וכחכלל הידוע דהב"י שכל מקום שיסכימו שנים מוג' גדולי הפוסקים רי"ף רמב"ם ורא"ש יפסוק כוותייהו, וכ"ש כאן שנראה שכל הג' ס"ל כן, וע"כ כ' בשו"ת דברי חיים (ח"ב סי' מה) שאפי' יתאספו כל חכמי הדור לא יוכלו להתיר עוף ללא מסורת (כדעת הרמב"ם) כנגד דעת המחבר והרמ"א. ובכ"ז שמע מורנו מאלו שדיברו עם בעל השבט הלוי ששמעו ממנו בהדיא שהוא סבר בעינינו שהוא בחי' שעת הדחק גדול (שא"א לאסור כל העופות וכנ"ל) וע"כ היה בדעתו שא"א לאסור העופות אף אם לא יהא לנו אלא היתר דרמב"י

יסוד היתר השבט"ל לסמוך על היתר רמב"י במקום שעת הדחק

כז **ודיבר** מורנו עם ת"ח שעוסקים בענין זה שדיברו הרבה פעמים בע"פ עם השבט הלוי בענין זה, וע"פ דבריהם יש להבין על מה כמד ויסד היתר לאכול העופות, וסידר מורנו והוסיף בפרטות ז' היתרים שי"ל בענין זה,

א שיש מקום לסמוך באופן דילן שנתערבו ונתפשטו כבר העופות המוכלאים בכל העולם ואין לנו כמעט עוף שודאי אינו מעורב במינים אחרים שאין להם מסורת, ואם נחשוש לאסור בענין זה הר"ז ימנע מכלל ישראל לאכול עופות לגמרי, א"כ הוי מציאות של שעת הדחק גדול ובכה"ג יש לסמוך על שיטת הרמב"י (שהוא רבינו משה בן יוסף) שלשיטתו (וכן פסקו עוד הרבה ראשונים וכן נראה שס"ל להגר"א מעיקר הדין, וכמש"כ בביאורו לסי' פב סק"ג), שכל עוף שאנו רואים בו הג' סימני מהרה המובאים בגמ' חולין (דף נט, שהם אצבע היתירה, זפק, וקורקבו נקלף), הרי הוא בודאי מהור, והינו דס"ל לרמב"י שאין צורך כלל במסורת על עוף, אלא לעולם מהני בג' סימני מהרה לחוד, ובש"ך (סי' פב סק"ח) מביא שכן פסק מהרש"ל כשיטת רמב"י (ואף הש"ך שמסיים שלפע"ד אין להקל כ"כ, מ"מ יש שדקדקו מלשונו שאין חולק על המהרש"ל בעצם הדין שמעיקר ההלכה קי"ל כרמב"י), וכ"כ בשו"ת שואל ומשיב (תליתאה סי' קמט) שמביא את דברי המגיד משנה שס"ל שרוב הראשונים סברו דמעיקר ההלכה קי"ל כרמב"י (והוא כתב זאת לגבי צירוף עוד ספיקות בנוסף לרמב"י, ואף ספיקות הלשוניות כיון שמעיקר ההלכה קי"ל כרמב"י).

בביאור דעת המחבר והרמ"א בענין זה

כז **אמנם** בודאי שעל היתר דרמב"י לחודא קשה ביותר להסתפק בו שהוא כנגד פסק המחבר והרמ"א, ששניהם פסקו שא"א

לעיל שהרבה רבנים מוענים על עוף הקורניש שודאי נתברר להם שאין לו מסורת, מ"מ לדידן י"ל דמידי ספיקא לא נפקו עדיין, וא"כ לדעת השו"מ הנ"ל אפשר לצרף ולעשות ספק ספיקא ולהתיר העופות שיצאו מתערובת והכלאה זו. ויתכן שמח' הרבנים בענין עוף הקורניש האם נחשב הוא שיש לו מסורת, אפשר לפי מה ששמענו שבאמת אכלוהו בארה"ב, אלא שאין ידוע שאכלו ממנו ת"ח וצדיקים, רק המון פשוטי העם נהגו לאכלו, ובה נחלקו הרבנים אם נחשב זה כמסורת].

הספיקות שישנם במציאות בענין זה

ל] וכן לגבי החשש בשאר עופות שיש ת"ח גדולים החוששים ומוענים ששמעו בע"פ מהאחראים על בתי החרושת שעירבו בהכלאות השונות עשרות מיני עופות (ואולי יש בהם עופות טמאים ממש), גם בזה מצינו סתירות בבירור המציאות, שאחד מגדולי הרבנים במכתבו מעיד ש"כל האפרוחים הנקנים בארץ הם רק מההכלאה והצירוף הזאת של קורניש ורוק, וכל המומחים יודעים להכיר את התרכובת הזאת ואין שום הכלאה אחרת לאפרוחים", (והסכימו לדבריו עוד כמה מגדולי הרבנים), וכן מוענים המתירים שע"פ חוק המדינה בארה"ב אסור להם לערב מינים חדשים בעופות מלבד שני מינים הנ"ל, ומחמירים שם באכיפת חוקותיהם, וכל מה שעירבו בבתי החרושת היה רק לצורך נסיון בעלמא אך לא עשו זאת בפועל, לשווק מעופות אלו, א"כ לדידן שוב הוי הדבר בספק במציאות, ויכול להצטרף לספק ספיקא הנ"ל דהשו"מ.

ההשגחה העליונה שכמה דברים צריכים לסמוך

על השואל ומשיב

לא] ואמר מורנו שרואים שההשגחה העליונה סיבכה לגבי כמה דברים שעיקר ההיתר שעליו סומכים בנ"י הוא דעת השואל

לבד (היינו כשיטת המהרש"ל והגר"א שפסקו כרמב"י),

והוסיף מורנו שנראה שהשכח"ל סמך בהיתר מחודש גדול זה על דברי הכתב סופר (הובא בשו"ת מכתב סופר יו"ד סי' ד) דאחר שנתפשטו העופות שיש בהם ספיקות בכל המדינה, שוב אין אומרים לא איסור ולא היתר, דבדיעבד סמכינן על שיטת רמב"י אפילו בלי צירופים אחרים, דהגם שאנו פוסקים לכתחילה כהרמ"א, בדיעבד סמכינן ארמב"י.

היתר השואל ומשיב לסמוך על רמב"י בצירוף עוד ספק

כט] אמנם בעניננו יש להוסיף עוד כמה וכמה היתרים, (שע"פ צירוף ההיתרים הנוספים יהא ההיתר מרווח, ולא כמו ההיתר הא' שהוא רק היתר של שעת הדחק גדול).

ב] דברי השו"ת שואל ומשיב הנ"ל שהוא לכא"ו ממש דומה לנידון דידן, והיינו שהשואל ומשיב שם איירי בנתערב עוף שהוא ספק האם יש עליו מסורת, בתוך עופות מהורים, ובה מצרף השואל ומשיב ועושה היתר דספק ספיקא, דעת הרמב"י שם"ל שא"צ כלל מסורת (שם"ל לשו"מ כנ"ל שמעיקר הדין הלכה כרמב"י, והשו"ע שאסר הר"ז רק בתורת חומרא לחשוש לשיטת רש"י והרא"ש), ועוד ספק האם יש לעוף שנתערב מסורת, ובכה"ג שיש ספק ספיקא ס"ל להשו"מ להתיר אף לכתחילה, וכמש"כ שם שלדעת הרבה פוסקים אי"צ לברר הספק אף אם יכול לבררו, וכל שכן כשקשה לברר הספק כמו בנידון דידן, שלכו"ע אי"צ לברר. והנה בנידון דידן הרי בעופות קורניש ובארד ראק (שבהם מודים כו"ע שהכליאו אותם ומחם מגיעים העופות דידן), יש בהם פלוגתא בין הרבנים האם הם עופות שהיתה עליהם מסורת או לא, שאחד מגדולי הרבנים שליט"א כותב במכתבו שנתברר לו שיש לשני העופות האלו מסורת, ואף שהבאנו

בהסכמה שכתב השואל ומשיב בשנת כת"ר (מובא בלקוטי שו"ת שואל ומשיב ח"ז), וכן מצינו בעוד פוסק בתשובת ר' אהרן אב"ד קראקא (בעמח"ס שו"ת צלותא דאברהם, ומובאת בשו"ת דבר"ח ח"ב סי' מה), והנה אף שרוב הפוסקים חלקו על הבית שלמה הנ"ל, וכמש"כ המנח"י (ח"ה סי' לא) שדעת הבית שלמה הוא פלא ולא קי"ל כן, וכמש"כ הדברי חיים (הנ"ל), וכן הוא בחת"ם על סוגיית נשר, וכן הוא בחזו"א (יו"ד סי' יג סק"ג), וכ"ה בהגר"ח הלוי על הרמב"ם (פ"ג מהל' מאכ"א הי"א), שכולם הסכימו שהפשט בתוס' נדה הנ"ל הוא דלא כביאור הבית שלמה הנ"ל (וכ"כ הרח"ק מקאמרנא בפר' דברים על ההיתר הנלמד מדברי התוס' נדה הנ"ל שהם דברי הכל וכותב שם בחריפות כדרכו בקודש נגד היתר זה).

חידוש הגרא"ז מרגליות שבשעה"ד לכו"ע אפשר לסמוך על ב' דעות המתירים

[לג] הנה מאידך כיון שמצינו כנ"ל ג' פוסקים שכיוונו שלשתם להיתר הנלמד מתוס' הנ"ל, הרי אמר בזה מורנו דבר חידוש בשם זקנו החת"ם (חאה"ע סי' עא ד"ה וכתב הגאון מהא"ז, ומובאת התשובה גם בשו"ת רעק"א מהדו"ק סי' קכב), שהביא להלכה את חידושו הגדול של הגרא"ז מרגליות (שו"ת בית אפרים תנינא ח"ב סי' ה), לגבי הא דנחלקו הש"ך (סוס"י רמב ד"ה עוד נראה) עם הב"ח והט"ז בהל' כללי הוראת איסור והיתר, שלדעת הב"ח (שהביא שכן דעת הרשב"א ח"א סי' רנג) והט"ז אפשר לסמוך בשעת הדחק והפסד מרובה אף על פוסק יחיד לקולא, ואף באיסור דאו, וחלק עליהם הש"ך, וס"ל שבאיסור דאו' א"א לסמוך אף בשעה"ד על פוסק יחיד, וחידוש

ומשיב, וכגון לענין הניתוחים שעושים בפרות העומדות לחלב (שגם זה ניסה מרן השבט הלוי לפעול אצל ועד הכשרות והעדה ההרדית שיוסדרו ויתקנו הדבר אך לע"ע עדיין אין מותקן אצלם, ורק במוצרי חלב של הגרמ"י לנדא ושל הכשר 'יראים' מסודר הדבר, וגם בזה עיקר ההיתר ש"ל בזה הוא לסמוך על חידושו הגדול של השו"מ (מהדו"ק ח"ג סי' פא) שס"ל שכל ניתוח שנעשה ע"י רופא מובהק כדי לרפאות הבהמה אינו מטריף הבהמה (אף שנעשה ע"י הניתוח נקבים המטריפים את הבהמה אם היו נעשים שלא ע"י רופא לשם ריפוי), ואמר בזה ש"ל שהיות שבדורו עברו על השו"מ הרבה בזיונות ורדיפות, ע"כ נתקיים בו הבחי' של 'זהאלקים יבקש את נרדף, וגלגל הש"י שיצטרכו בע"כ בדורות הבאים לפסוק כוותיה).

החידוש הגדול של ג' הפוסקים שדייקו היתר מדברי התוס' במס' נדה

[לב ג] עוד מצינו בג' פוסקים חידוש גדול, ע"פ דברי התוס' (נדה דף נ ע"ב ד"ה תרנגולתא דאגמא) שלהבנתם בדברי התוס' יוצא שכל עוף שלפנינו שודאי הוא אינו מהכ"ד עופות הטעמים הנזכרים בתורה (ובעניננו, הרי העוף הפטם שלפנינו אף שיתכן שהוא נולד מהכלאה של מינים מכ"ד המינים טמאים, מ"מ הוא עצמו בודאי אינו מהכ"ד מינים הטמאים), הרי כדי לאסור צריך שיהיו כל הד' סימני טומאה, וכמו נשר [שאין בו אצבע יתירה ואין בו זפק ואין קורקבנו נקלף והוא דורס].

וג' פוסקים הללו הם, הבית שלמה (יו"ד ח"א סי' קמד וקמ"ב), וכן מובא ביאור זה בתוס' גם

כא. בתשובה שבס"ל קמד כתב שהיתר זה הוא רק באופן שיסכים עמו הגה"ק מצאנו זי"ע להיתר, ולמעשה חלק הגה"ק הדברי חיים מצאנו, אך שוב בס"ל קמו כתב ההיתר בסתם, וי"ל שלמסקנתו סמך על עצמו בהיתר זה. [עיי' בספר עין יצחק (לבן הגרע"י זצ"ל, ח"א כללי ההוראה, כללי לשונות הפוסקים-כללים אות ה, עמ' תקסח) שמביא דעות שאפשר לסמוך בכה"ג על הפוסק, שכל כן רק בענותותו].

דבר על חזקתו, שאין להוציא דבר מחזקת היתרו ושלא להוציא לעז על הראשונים, (ואולי נסמך המשיב דבר שבסתם תלינן שהשי' ישמור על כלל ישראל שביניהם הרבה צדיקים וחסידים ועליהם נאמר 'רגלי חסידיו ישמור', שלא יאכלו דברים טמאים, וידועים דברי התוס' שבמידי דאכילה ישנה לשמירה זו), וע"כ תלינן בדבר שכל כלל ישראל אוכלים אותו שמספק אין להוציא מידי חזקת היתר שלו, (אף שידוע שיש שאכלוהו מחמת שלא ידעו מהעירוב וההכלאה הנ"ל, מ"מ סו"ם כבר נתחזק אצלנו בחזקת היתר, ואין להוציא מחזקתו ולהמשיב דבר בכח"ג לא החמיר הרמ"א להצריך מסורת).

היתר דאין מתעברים הטמא והטהור זמ"ז
לה] ה) עפמשי"כ לעיל שאחד משני המינים
 שמהם נוצר עוף הפטם הוא העוף 'בארד ראק' שאכלוהו בארה"ב ע"פ מנהג הצדיקים וכתבנו שיש לו דין כעוף טהור שיש לו מסורת, וכל הספק הוא מחמת שעירבו בו מין ה'קורניש' שאין עליו מסורת, ונתעברו זה מזה, ובזה יש לצרף היתר ע"פ מה שנסתפק זקיננו החת"ס (שו"ת יו"ד סי' עד) אם עוף טהור ועוף טמא מתעברים זה מזה, ולהצד שאין מתעברין א"כ יש הוכחה מטהרת הבארד ראק על טהרת הקורניש. והגם שהחת"ס נשאר בספק, הרי בשו"ת יהודה יעלה (למהר"י אסאד סי' צב) פשט ספיקתו להקל, ומכירא ליה דאין מתעברין זמ"ז, והגם שמהר"י אסאד כתב דכהשפס הוא על הנקיבה אולי היא

בזה הגראז"מ שכל המח' היא רק לגבי לסמוך על פוסק יחיד, אך כשיש כמה פוסקים המתירים לכו"ע אפשר לסמוך עליהם בשעה"ד אף באיסור דאו', והנה נידון דידן (לאסור את כל העופות המצויים בידינו) הוא ודאי בגדר שעת הדחק, וא"כ י"ל שבזה לכו"ע אפשר לסמוך על ג' הפוסקים (הבית שלמה, השואל ומשיב ומוהר"א אב"ד קרקא) לסמוך על דברי התוס' נדה הנ"ל, שכל עוף שודאי אינו מכ"ד מינים הטמאים, הרי הוא בחזקת ודאי טהור כ"ז שאין בו ד' סימני טומאה.

היתר דהמשיב דבר לגבי עופות ההודו

לד] ד) היתר שהביא אחד מגדולי הרבנים
 שליט"א במכתבו בשם שו"ת משיב דבר להנצי"ב מוולאזין (היו"ד סי' כב, הובא בדרכ"ת יו"ד סי' פב סק"ז) שכ' לחדש שכל עוף שבנ"י אוכלים אותו עתה, הרי הוא בחזקת היתר, והר"ז נחשב כמסורת^כ, ויש שהבינו כוונת דברי המשיב דבר שכונתו כעין מש"כ השו"ת ערוגת הבושם המובא בדרכי תשובה (סי' פב שהעתקנו לעיל בהערה), שכ' שם לגבי עוף שגדל אצלנו בחצירות מאות בשנים וראינו שאינו דורס, שסגי בכך ונחשב כמסורת, וע"כ מענו שא"כ אין הדבר שייך לגבי עוף דידן, שאינו גדל כלל בחצירות שלנו אלא בבתי הרושת (וכן כל מציאות של עירוב הנ"ל נהיה רק בעשרות שנים האחרונות), אך באמת מוכח מדברי המשיב דבר שאין כוונתו להתיר מדין דהערוגות הבושם הנ"ל, אלא הוא מדין דהעמד

כב. ז"ל הדרכ"ת שם, כתב דאם כי אם היה העוף בא לפנינו בתחלה לא היינו מתירים אותו כיון שיש לו שינויים מאוונות שלנו צריכין מסורות, אמנם בנידון זה כיון שכבר אוכלין אותם שם במקום הזה מכבר בחזקת כשרות אין להחמיר כל זמן שאין לנו ראייה להיפך שהוא ממיין הטמאים, דבע"כ מה שהחמיר הרמ"א להצריך מסורות הוא רק בעוף הבא מחדש לפנינו ולא שמענו ממנו אבל בעוף שידוע שכבר נהגו לאכלו ויש לו הג' סימנים והוא שכן ונידמי אע"פ שידוע שלא היה לאבותינו שום מסורה עליהם אין לנו לאסורם ולהוציא לעז על אבותינו שאכלו עוף טמא ח"ו, ע"כ אוכלים אנו עוף אינדי"ק אע"פ שהרבה מערערים עליהם כי בשעה שהביאם מאינדי"א לא היה מסורת על כשרותם וגם עד היום יש מחמירים ופורשים מהם מ"מ כבר נהגו להתיר ואין פוצה פה והוא משום שכבר הוחזקו להתיר ואין ראייה לאסורם עיי"ש באריכות. ע"כ.

ובנידון דידן הרי הבאנו לעיל שיש מהרבנים המוענים שאף הקורניש נחשב שיש לו מסורת, ולכה"פ אפשר לצרף זה להתיר כיון שהוא נדמה ונקרא תרנגול.

היתר דהחסל"א בשוכן עם מינים טהורים

[לז] ז) ע"פ דברי שו"ת חסד לאברהם (בוטשאטש סי' כד) דכל שיש לו ג' סימני טהרה, מתירין אותו אם רואים ששוכן בין עופות טהורים ע"פ דברי חז"ל שכל עוף למינהו ישכון, ואף שהגה"ק מצאנו (דברי חיים יו"ד סי' מה) והגרש"ק בשו"ת טוב טעם ודעת (תליתאי סי' קנ), הובא בדרכ"ת סוס"י פב) פליגי עליה, וס"ל דאין לסמוך על זה ששוכן בין הטהורים, מ"מ גם בזה יש צד להתיר].

תירוץ הקושיא על הא שמוצאים בעופות הפטמים רבים כימים שהם כד או חד חד

[לה] והנה לגבי הקושיא שיש שרוצים לאסור העופות הפטם שאכלום עד עתה, מכיון שבדקו כביצים שמהם יוצאים העופות הפטמים הנאכלים, וטוענים שמצאו שיש הרבה ביצים שהם כד או חד חד שהם סימני עוף טמא, ואי' בזה בספר פרי תואר (סי' פו) שהיכא שאתיליד ריעותא שיש לחוש שמא נתערב מין טמא, הרי כיון דהטיל אף ביצה א' בסימני טומאה מחוקינן ליה באיסור מכאן ואילך, ואסרינן עוף וביציו, ולפ"ז בעניננו שיש חשש גדול שנתערבו בהחלואות עופות טמאים (וכמ"ש לעיל שלכה"פ הוי בגדר ספק), הרי בזה פסק לנו הפרי תואר שכשהטיל עוף ביצה אחת בסימני טומאה יש לאסור לגמרי בודאי, ודיבר מורנו עם רב אב"ד דבית דין דקארלסבורג, שעסק הרבה בבירור ענין זה, ומען שבדק הרבה ענין זה ואמר שאף שלמראית העין נראים אמנם הרבה ביצים שהם עגולים או חד חד מ"מ בענין זה יש לסמוך על מדידה גמורה, והיינו שיש להכניס הביצים בתוך כוס קטנה ולעשות סימן על הכוס עד

טמאה אין להתירו ממה שרואים שנתעברה מן הזכר הטהור, דאולי ילדה מספנא דארעא ולא נתעברה מן הזכר הטהור, וא"כ בעניננו הרי יש אומרים שהספק הוא גם על הנקיבה לא יועיל למהר"י אסאד היתר זה, אמנם בספר כנפי נשרים (להגר"י שור אב"ד יאסי) התיר בכגון זה, והוכיח מזה שהם עופות טהורים.

[אמנם] הדב"ח בתשו' הנ"ל (סי' מה), והחזו"א (יו"ד סי' יג אות יד), וכן במנה"י (בתשובה הנ"ל) כתבו שנקטינן שבעופות טהור מתעבר מטמא, ורק בבהמות וחיות נאמר הכלל הנ"ל בגמ'. ובעל השבט הלוי הוסיף יותר שבימינו שעושים הזרעה מלאכותית ג"כ אין שייך כלל לסמוך על ספק הנ"ל, אפי' לגבי חיות ובהמות, שדברי הגמ' קאי רק לגבי זיווג ועירוב טבעי, ולא לגבי הזרעה מלאכותית המצויה בימינו, אך סו"ס מידי ספיקא לא נפקי, כי יש טוענים שכל ההכלאה היא באופן טבעי ולא מלאכותי, וא"כ למעשה יש כאן עוד צד להתיר].

הדעות שכל עוף שנדמה לתרנגול ונקרא תרנגול כשר בג' סימני טהרה

[לז] ו) ע"פ דברי מהר"י אסאד (סי' צב) ושו"ת מכתב סופר (סי' ד) שכל עוף שיש לו ג' סימני טהרה (כדעת רמב"י הנ"ל) ודומה הוא לתרנגול, ונקרא בשם תרנגול הרי הוא כשר ואין צריך למסורת מיוחדת עליו, וכן משמע בשו"ת חסד לאברהם (בוטשאטש, סי' קכד) שעוף השוכן בין עופות טהורים ונדמה להם גם הרמ"א מודה בזה שאין צריך למסורת מיוחדת עליו. ואף שהגה"ק הדברי חיים מצאנו (יו"ד סי' מז-מט) ובהשממות) פליגי עליהו וס"ל דאין לסמוך על נדמה, ובסימן מה מביא מרבינו ירוחם דאפילו בנדמה צריך מסורה, מ"מ גם בדברי חיים עצמו (בסי' מז שם) משמע דאם יש ספק שאולי יש גם מסורת יכולים לצרף ולסמוך על מה שנדמה הוא,

לאכול מעופות הבראקל, כי לדעתם הוא עוף שיש לו מסורת ברורה וודאי אינו מורכב, אבל לסתם אינשי כיון דלדעת הרבה רבנים ישנם שינויים בין עוף הבראקל לבין העופות הנאכלים, ולדעתם הוי כעוף שאין לו מסורת (ויש המוסיפים שיש לו גם סימני עוף טמא), אין להם להתחיל לאכול מעוף זה, כי לכאורה הדבר תלוי במחלוקת שקולה הנחשבת למחלוקת תרי ותרי (היינו שהוא כמו שיש כאן ב' עדים לכל צד, שבזה הדבר שקול), ואף שבדב"ח (בסי' מז) משמע שכשיש ג' סימני טהרה אפשר להקל בתרי ותרי, ולכן יש מקום להקל כשיש ספק במסורת דהוי כספיקא בחומרת הרמ"א שדינה לקולא, אך הגאון מהרש"ק בשו"ת טוטו"ד משמע שס"ל שפסק הרמ"א שצריך מסורת הוא מעיקר הדין והוי כדאורייתא שספיקו לחומרא, וע"כ בעוף זה שיש לו עדיין חזקת איסור אין להקל.

העופות הישנים בחזקת היתר משא"כ עופות הבראקל

מא [ואף] שבאמת רוב ההיתרים הנ"ל שייכים גם בעוף הבראקל, [כי יש לו ג' סימני טהרה, ויש ספק במציאות אם אכלו אותו ויש לו מסורת, וכן הוא נדמה ונקרא תרנגול, ושוכן בין הטהורים, ומתעבר מן הטהורים, והוא מן רוב התרנגולים הטהורים], אך סוף סוף לגבי עופות הנאכלים שהתפשט כבר עשרות שנים בכל העולם וכולם אכלו ממנו, וגם נחשב זה לשעת הדחק כי אין מצוי עוף אחר, ע"כ יש לנו צורך לסמוך על כל היתרים הנ"ל מפני שעה"ד, וגם כדי שלא להוציא לעז על הראשונים ושלא להוציא הדבר מחזקתו. משא"כ לגבי העוף החדש (ה'בראקל') שעדיין לא אכלוהו עד עתה, ועדיין לא נתחזק היתירו, ולא נתפשט בכל העולם ואין בו היתר דשעת הדחק, ולפיכך כל שאינו מתלמידי הרבנים המתירים, אין לו להקל בזה לכתחילה, ובמקום הצורך ישאל שאילת רב.

היכן מגיע הביצה במצד א', ואם כשהופכים הביצה ומכניסים אותה לכוס מצד שני יהיה גובה הביצה רחוק אף בחוט השערה ממקום המדידה הראשונה הרי זה נחשב ככד - חד הכשר, ומען שבדק שבאופן מדידה זו כל הביצים הם כד-חד והמקור להתיר באופן של מדידה ע"י כלי מדידה, אף שבדרך כלל בכל עניני התורה אזלינן בתר מראית העין, ולא בתר מדידה, מ"מ אשכחן בענין זה בדרכ"ת (הל' ביצים) שיש לסמוך אף על מדידה.

ואחר כל הנ"ל מובן טעם השבה"ל ורבים מגדולי הדור שהתירו למעשה להמשיך לאכול העופות שנאכלו עד עתה (במצב של היום שהוא מצב שאין עוף אחר מצוי), מחמת צירוף כל צדדים וספיקות הנ"ל.

מתי אין ענין להדר לפרוש מן העופות הישנים לט [ומאידך] גיסא מובן גם טעם היראים והמהדרים לעצמם, שפרשו מאכילת העופות כשנודע להם כל הנ"ל, שהרי הבאנו בכל צדדי ההיתר שבכל אחד מהם יש חולקים, והוסיף מורנו שבחורים הסמוכים על שלחן אביהם, וכן מי שהוא חלוש וצריך לאכול עוף לבריאותו, או שזקוק לאכילת העוף לעבודת ה', שלא יפריעהו מדביקותו בה', או שיפריעו לשלום ביתו, הרי אין עליו שום ענין להדר בזה, כי אצלם יכולה החומרא להביא לידי קולא, וכדברי רביז"ל שאין להחמיר חומרות יתירות ופירשנו בזה שהכוונה לחומרות שמפריעים לדבקות בהש"י, כמש"כ הבעש"ט הק"ל.

בענין עופות הבראקל שאין להתירם לכתחילה למי שאינו מתלמידי המתירים
מ [ובאמת] יש מקום להאריך עוד הרבה בענין עופות הבראקל שהביאו אחר טירחא רבה ויגיעה, ונראה דמי שהוא תלמיד להרבנים המתירים עופות אלו, הרי יש לו הידור

כי רבו השואלים לבאר דעתנו בכיאר היתר של גדולי הדור לעופות הנאכלים עד עתה, ע"כ כתבנו מה שנראה לענ"ד בכיאר סברות הענין.

ויש להדגיש כי כל מה שכתבנו אינו להלכה למעשה, כי הדבר נתון לגדולי הדור ואין לנו לומר דעה בדבר שנחלקו בו גדולי הפוסקים, אלא

בסעודת תנאים

של החתן החשוב ה"ה יואל שווארץ נ"ו עב"ג בת הרה"ח ר' עמירם גראנט שליט"א ליל ד' טו אלול ע"ז

ידע אורחותיו, וקשה להבין הסדר וחיבור הענינים שם זל"ז.

הכניסה לסודות התורה ע"י תיקוני הזוהר

ב **ובזה** מובן שהכניסה לסודות התורה הוא דרך לימוד התיקוני"ז, שזה בסוד ד'בזאת (ספי' המלכות הנקראת זאת) יבא אהרן אל הקודש' (השגת סודות החכמה העליונה דאיורי קודש), וכן אשכחן בשב"ק שכידוע הוא כנגד ספי' המלכות (יום השביעי כנד ספי' הז') ובה אנו עולים אל הג"ר העליונים [בליל שב"ק עד נשמת כל חי לשלמות הבינה, וביום שב"ק ליחוד דספי' החכמה (כמוסף שב"ק), ובמנחה שב"ק אל הדיקנא (י"ג מדורת הרהמים היוצאות מאור הכתר)], והיינו שע"י הירידה אל המלכות (כלשון הז"ל יורדי המרכבה - המרמוז על הירידה אל ספי' המלכות, שהיא המרכבה לכל הספי'), עולים אל הג"ר העליונים, וכן אי' בע"ח (שכ"ו פ"ב) שלז"א יש רק

ביאר החילוק בין הזוה"ק לתיקונים

א **הנה** ידוע המנהג בכלל ישראל ללמוד בחודש אלול את תיקוני הזוהר, וידוע מש"כ בזה רביז"ל (חיי"מ אות שנט) שהתקו"ז הוא גבוה הרבה יותר מהזוה"ק^ב, ובמקו"א משמע שרביז"ל נכנס לכל סודות התורה"ק ע"י לימודו אין מספר פעמים לתיקוני הזוה"ק, וכן אי' מהגה"ק הר"ש מזעליחאו (ליקוטי דיבורים אות קסט) שכל הליקו"מ עוסק בכיאר סודות דהתיקוני"ז.

ואי' לבאר בזה שהזוה"ק עוסק בתיקוני וסודות הז"א, והתקו"ז עוסק בתיקוני הנוק' - תיקוני המלכות, ויע"כ תקו"ז קשה ביותר להבין הקשר והחיבור בין הענינים והסודות זל"ז, וכמובא בחז"ל (ראש השנה דף כה ע"א) על הלבנה, ש'שמש ידע מבואו' אבל 'ירח לא ידע מבואו', וכלשון הרמב"ם (פי"ז מהל' קידוש החודש הכ"ג) על הלבנה שדרכיה עקלקלות^ב, וע"כ גם התקו"ז שעוסק בתיקוני המלכות (שבבחי' דרכי הלבנה) לא

כג. ז"ל שם, פעם אחת אמר כמתמיה, אצל העולם הכל שוין ספר הזהר והתקונים, והמובן מדבריו היה שבאמת יש חלוק גדול ועצום בין ספר הזהר הקדוש ובין ספר התקונים, אף על פי שספר הזהר הוא קדוש ונורא מאד אין לו שום ערך נגד קדושת וסודות של ספר התקונים. עכ"ל.

כד. ז"ל הרמב"ם שם, וכבר ראית מן המעשים האלו כמה חשבונות יש בו וכמה תוספות וכמה גירועין אחר שיגענו הרבה עד שהמציאנו דרכים קרובים שאין בחשבונם עומק גדול **שהירח עקלקלות גדולות יש במעגלותיו ולפיכך אמרו חכמים שמש ידע מבואו ירח לא ידע מבואו** ואמרו חכמים פעמים בא בארוכה פעמים בא בקצרה כמו שתראה מחשבונות אלו שפעמים תוסיף ופעמים תגרע עד שתצא קשת הראייה ופעמים תהיה קשת הראייה ארוכה ופעמים קצרה כמו שביארנו. עכ"ל.

מוחין דנשמח וכשיוורד אל המלכות עולה לקבל מוחין דחיה - חכמה.

כל דבר מאיר ביותר בראשיתו - כמצוה ראשונה שבתורה

ה] וענין זה דיוכך החומר והעלאתו אל הצורה, הוא באמת נקודה הכללית והפנימית של כל התורה"ק, שכל התורה היא כדי לזכך את חומר העוה"ז ולהעלותו להכשירו ולעשותו למשכן שכינתו ית', עד שיהא העוה"ז ראוי לו ית' שזו היתה תכלית בריאת העוה"ז משום ש'נתאוה לו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים' (מדרש תנחומא פר' נשא פט"ז), וכיון שכל דבר מאיר ביותר בראשיתו הרי ניכר הדבר ביותר כמצוה הראשונה שבתורה (מצות פרו ורבו), ששם ניכר ביותר הציווי אל החתן המרמז על הצורה לקיים בנשפיה בחי' נחות דרגא - היינו בחי' ירידה אל החומר, ירידה לא המלכות ולקיים בה 'עולה עמו', שצריך להאיר בה ולהעלותה, בבחי' ירידה לצורך עליה, לעלות את החומר לצורה ואת המורגש למושכל כנ"ל.

ענין הפנימי בשמחת חתן וכלה

ו] ומבאר המהר"ל (נתיבות עולם נתיב גמ"ח פ"ד) שע"כ נצטוינו במצות שמחת חתן וכלה, שהדרך לזכות להעלות את החומר לצורה היא ע"י כח הרוחני והואר הק' דהשמחה, שע"י השמחה בהש"י ממשכים אור אלקי גבוה שיכולים להפוך על ידו את החומר ולהעלותו אל הצורה, [כמש"כ במקו"א ש'שמחה' אותיות 'שם ח"ה', שבגימ' י"ג - אחד, וכן מרמז על הארת י"ג מידות הרחמים (שמתחלקים לח' תיקונים הראשונים עד זנוצר', ולה' תיקונים האחרונים עד זנקה', שיחוד דנוצר ונקה הוא השורש דיחוד דאבא ואמא כידוע, ובאור השמחה נמשכים אור התיקונים העליונים הנ"ל], ולכן צריך לשמח את החתן כדי שיוכה לקבל את הדעת העליונה הנ"ל של שמחה בהש"י שעל ידו יוכל להפוך החומר לצורה, ובפרט חתן דידן שזכה כבר גם עד עתה לעבוד את הש"י בשמחה רבה, ובפרט בעבודת תפילת הותיקין שענינה יחוד הנ"ל

החתן היוורד אל המלכות זוכה למוחין דחכמה
ג] וכ"ז שייך לענין החתן שעד עתה בהיותו פלג גופא, בבחי' מרכבה לבחי' הז"א לחוד, זכה רק למוחין דנשמח (מוחין דבינה), וכשיוורד אל הכלה המרכבה לספי' המלכות, נפתח לו הפתח לעלות אל מוחין דחכמה, [שע"כ נהגו בהרבה מקומות שבחור אינו מניח תפילין דר"ת, שהם מוחין דחכמה כדאי' מהאריז"ל].

ענין להעלות חומר לצורה ומן המורגש אל המושכל

ד] וענין יחוד דחתן וכלה הוא ע"י שם הדעת שהוא שם הק' אהו"ה, היוצא מן הפסוק 'בראשית ברא אלקים א'ת השמים ו'את הארץ', שזו עיקר עבודת האדם ליחוד ולחבר בין שמים לארץ, בין צורה לחומר, שבכח עבודת האדם לזכך החומר ולהעלותו לצורה, ועי"ז יזכה לדרגת צורה יותר גבוה [שהוא בבחי' הנ"ל], דע"י הירידה אל המלכות (הנקראת בבחי' חומר) להשפיע לה ולהעלותה עד שע"ז יזכה למוחין דחיה שהוא בבחי' צורה יותר גבוה], ובלשון המהר"ל (ע"י חידו"ג שבת דף נג ע"ב, ע"ז דף י ע"א ועוד), נקראים החומר והצורה בלשון 'מורגש ומושכל', והיינו למשל כשהאדם אוכל איזה דבר מאכל (שהוא החומר) הרי באופן הטבעי והרגיל מרגיש בו איזה הרגשה של חיות ומעם גשמי, שזה נקרא 'מורגש', וביד האדם ע"י עבודתו לזכך עצמו עד שכשאוכל המאכל יעלה מהמורגש אל המושכל, ויזכה באכילתו שיאיר בו ואצלו אור והניצו"ק הגנוזים בתוך המאכל, עד שיתעורר ויתחדש אצלו שכליים בעת האכילה של אלקות ודבקות בהש"י, ויתענג על אור הש"י בעת אכילתו ולא על הרגש הגשמי שבחומר דהמאכל.

לט

ליקוטי דא"ח פרשת ראה תשע"ז

(חיבור הלילה ליום בנין החמה, כבהי חיבור והעלאת החומר לצורה), שמעתה יהא עוד מוסף והולך בעליות בקודש ויזכו להקים בית נאמן בישראל בשמחה ובטוב לבב, ולהעלות החומר לצורה ועי"ז ייחדו קוב"ה ושכינתיה ביהודא שלים ולקרב הגאולה השלימה בביאת משיח צדקינו בב"א.

ברוך ה' לעולם אמן ואמן

